



Biuletyn Polonistyczny

30.01.2021

Instytut Kultury Europejskiej Polskiego Uniwersytetu na Obczyźnie im. Ignacego Jana Paderewskiego w Londynie - spuścizna prof. Haliny Taborskiej

W dobie pandemii nie ustaje działalność pracowników naukowych PUNO. Wciąż pracują online nad różnorodnymi projektami, czasem finansowanymi przez instytucje brytyjskie, europejskie i polskie, co jest niezwykle ważne w kontekście Brexitu. Obok Wydziału Nauk Społecznych (WNS) jedną z bardzo aktywnych jednostek PUNO jest Instytut Kultury Europejskiej (IKE).

11 stycznia zmarła **prof. Halina Taborska (1933-2021)**. W ciągu dwóch kadencji piastowania stanowiska rektora PUNO (2011-2017), a wcześniej prorektora, zreformowała uczelnię. Zmieniła przede wszystkim strukturę uniwersytetu, wierząc, że PUNO stoi w obliczu nowych potrzeb. W miejscu dwóch mało efektywnie działających wydziałów powołała do życia, obok Wydziału Nauk Humanistycznych, zakłady oraz samodzielne instytuty.

W 2007 roku pod Jej przewodnictwem powstał **Instytut Kultury Europejskiej** - interdyscyplinarna jednostka dydaktyczno-badawcza PUNO, działającego w Londynie od lat 90. jako brytyjskie *charity*, umacniającego związek polskich emigrantów z krajem zamieszkania. Zadaniem Instytutu było upowszechnianie wiedzy o osiągnięciach polskiej emigracji w zakresie kultury, umacnianie kontaktów pomiędzy krajowymi i emigracyjnymi środowiskami akademickimi, organizowanie spotkań autorskich oraz promocja książek. Dwa lata później w obrębie Instytutu powstał Zakład Psychologii Stosowanej pod kierownictwem Grażyny Czubińskiej, która została powołana na stanowisko zastępcy dyrektora IKE w 2012 roku, a w kilka lat później utworzyła własny Instytut Nauk Społecznych (2016), od niedawna działający jako Wydział Nauk Społecznych (2019).

Obecnie w IKE działają trzy zakłady dydaktyczno-badawcze: Zakład Badań nad Współczesną Kulturą Brytyjską (od 2002, włączony do Instytutu w 2007 roku), Zakład Współczesnej Kultury Literackiej i Artystycznej (w IKE od roku 2007 roku) oraz najmłodszy Zakład Medioznawstwa, powołany w roku 2018.

Jednym z zadań IKE jest budowanie pomostów pomiędzy polskimi i brytyjskimi badaczami. Właśnie temu celowi służą m.in. działające od roku 2013 anglojęzyczne seminarium *XX Century Polish History Seminar* prowadzone przez prof. Michaela

Fleminga (obecnego dyrektora IKE), a także organizowane przez Instytut międzynarodowe projekty badawcze, w tym także konferencje i wystawy.

W roku akademickim 2018/2019, pod przewodnictwem prof. Haliny Taborskiej, IKE wraz z Instytutem Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk w Warszawie (IBL PAN), zorganizowały międzynarodową konferencję naukową poświęconą życiu i twórczości Kazimierza Wierzyńskiego. Konferencja „Chcę wrócić jak emigrant, z podróży dalekiej, / Z papieru, z martwych liter, żywy, do twych rąk...” odbyła się w lutym 2019 roku w ramach obchodów 50. rocznicy śmierci Poety w Londynie. Jej pokłosiem jest publikacja wydana przez IBL PAN „*Chcę wrócić jak emigrant, z podróży dalekiej, Z papieru, z martwych liter, żywy, do twych rąk...*”. *Życie i twórczość Kazimierza Wierzyńskiego (1894-1969)*. Konferencji towarzyszyły wystawa materiałów z archiwum poety ze zbiorów BP POSK, wyeksponowana w czytelni Biblioteki Polskiej POSK oraz recital poetycki oparty na twórczości poety w wykonaniu Sceny Poetyckiej UK.

W 2019 roku wspólnie z IBL PAN zrealizowano jeszcze jeden projekt: sympozjum naukowe *Literaturoznawstwo architektoniczne. Miejsce i tożsamość*.

Czas pandemii wymusił zmianę sposobu funkcjonowania całego szkolnictwa wyższego. Temu zadaniu doskonale sprostał także IKE PUNO, przenosząc swoją działalność do Internetu. Trzeba wymienić tu m.in. inicjatywy Zakładu Współczesnej Kultury Literackiej i Artystycznej IKE. Pracownicy PUNO w ramach wykładów online zainicjowanych przez dr Justynę Gorzkowicz przeprowadzili swoje prelekcje w trzech seriach tematycznych: "Polish Literary Culture", "Artistic Culture", "Ethnic Minorities Culture".

Pomimo pandemii prężnie działa także wydawnictwo akademickie uniwersytetu. **PUNO Press**, którego dyrektorem jest prof. Grażyna Czubińska, powstało w roku 2016 roku z inicjatywy prof. Haliny Taborskiej. Choć niewielkie, stara się utrzymywać wysoki poziom wyznaczony przez profesor Taborską. Głównym zadaniem, jakie postawiło sobie wydawnictwo, było utworzenie stałej bazy wydawniczej dla rocznika akademickiego: wznowionych po dziewięciu latach hibernacji „Zeszytów Naukowych PUNO”, oraz zapisów dorobku uczelni w formie oddzielnych publikacji książkowych. Funkcjonowanie „Zeszytów” oddano pod opiekę naukową i redakcyjną prof. Jolancie Chwastyk-Kowalczyk. PUNO Press wydało do tej pory książki z różnych dyscyplin, m.in. w języku angielskim: *Visuality From Intercultural Perspectives: Technologies of Imaging in Communication, Art and Social Science, Leaders and Policies of the Polish Government in Exile i Brexit i Polonia Challenges facing the Polish Community during the process of Britain leaving the European Union, Essays Commemorating Szmul Zygielbojm* oraz w języku polskim: *The Hanna and Zdzisław Broncel Charitable Trust – fundatorzy, powiernicy, beneficjenci, Legendy Polskie na A2. Podręcznik dla dzieci polonijnych i nie tylko*.

Dzięki staraniom dr Justyny Gorzkowicz (obecnie zastępcy dyrektora IKE) polskie Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego w grudniu 2019 roku wpisało PUNO

Press na listę punktowanych (80 pkt) zagranicznych wydawnictw akademickich. We wrześniu 2020 roku, także dzięki jej inicjatywie, uruchomiono serię wydawniczą poświęconą zagadnieniom sztuki i jej obszarom antropologicznym – "Blue Point Art Series PUNO Press". Mentorem serii została prof. Halina Taborska.

Owa seria wydawnicza związana jest z jeszcze innym, nowatorskim projektem zrealizowanym w drugiej połowie 2020 roku pod kierownictwem dr Gorzkowicz w ramach współpracy Zakładu Współczesnej Kultury Literackiej i Artystycznej IKE oraz Culture Lab Foundation. Jest nim wirtualna galeria 3D autorstwa Jarosława Soleckiego (asystenta profesora w ZWKLIA, tegorocznego stypendysty prestiżowego grantu Arts Council England). Pierwszą zrealizowaną wystawą, w ramach działania wirtualnej galerii – Blue Point Art Gallery, był *LOCKDOWNS* Joanny Ciechanowskiej, indywidualna wystawa malarstwa, której towarzyszyła inauguracja serii wydawniczej. Wydarzenie to zostało wsparte przez Instytut Kultury Polskiej w Londynie.

Jeszcze w listopadzie 2020 w galerii zaprezentowano kolejną wystawę, tym razem również we współpracy z Uniwersytetem w Usti nad Łabą w Czechach. Wystawę *Wake-Up Call* można odwiedzać w świecie wirtualnym do końca lutego 2021 roku (pod adresem internetowym: <https://clacu.puno.edu.pl/blue-point-art-gallery/wake-up-call/>). Jest ona częścią wydarzeń związanych z 11. Wirtualnym Biennale Plakatu w Pradze. Również i tej wystawie towarzyszy e-wydawnictwo z serii "Blue Point Art Series PUNO Press", której naukowy i merytoryczny poziom zapewnili prof. Halina Taborska, prof. Jolanta Chwastyk-Kowalczyk, prof. Michael Fleming, prof. Grażyna Czubińska i dr Justyna Gorzkowicz.

Ostatnimi przedsięwzięciami, w które osobiście zaangażowana była profesor Taborska, były dwudniowa, współorganizowana przez IKE i WNS PUNO, międzynarodowa konferencja *Everyday Identity*, która odbyła się w dniach 12-13 grudnia 2020 roku, oraz wirtualna wystawa *Images of Identity* (dostępna w dniach 18 grudnia 2020-18 lutego 2021) zorganizowana w 3D Blue Point Art Gallery PUNO London. Wydarzenia te stanowiły część interdyscyplinarnego międzynarodowego projektu badawczego „The Question of *Identity* in an Interdisciplinary Approach 2020/2021”. Sam projekt realizowany jest we współpracy IKE z Instytutem Malarstwa i Edukacji Artystycznej Wydziału Sztuki Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie.

To nie jedyne inicjatywy podjęte w ostatnim czasie przez pracowników IKE. W czasie pandemii (w marcu 2020 roku) pracownicy naukowcy PUNO (w tym z IKE) pod kierownictwem prof. Grażyny Czubińskiej zainicjowali projekt pt. *Corona Helpline* (<http://www.coronahelpline.eu/>), prowadzony we współpracy z Polskim Centrum Zdrowia Publicznego w Londynie (PCZP) i Stowarzyszeniem Młodej Polskiej Emigracji (SMPE). Projekt jest prowadzony nieprzerwanie już niemal rok. W jego ramach specjaliści z różnych dziedzin pomagają Polakom w Wielkiej Brytanii uzyskać niezbędne informacje o pandemii, a także oferują wsparcie emocjonalne i psychologiczne. We współpracy z PCZP, w ramach *Corona Helpline*, powstała też seria dwujęzycznych *Bajek terapeutycznych dla dzieci w lockdownie*. Ich autorką

jest psycholog dziecięcy Joanna Kochańska. Sam projekt jest współfinansowany ze środków Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Londynie.

Z kolei w ramach współpracy z publicznym Instytutem Psychologii Polskiej Akademii Nauk (IP PAN) oraz SWPS Uniwersytetem Humanistycznospołecznym w Warszawie WNS oraz IKE PUNO realizują projekt badawczy pt. *Lęk na emigracji. Polacy w Wielkiej Brytanii w okresie pandemii Covid-19*.

Kolejny już rok PUNO prowadzi także badania w ramach międzynarodowego projektu badawczego TICASS (finansowanego z dotacji UE w ramach wsparcia działań naukowych). 7 czerwca 2020 roku odbyła się online polsko-czesko-brytyjska konferencja pt. *Educational Aspects of Technologies of Imaging in the Perspective of Visual Literacy*, skierowana zwłaszcza do młodych badaczy, którzy w ramach przygotowań do złożenia dysertacji chcieli podzielić się swoimi najnowszymi wynikami badań. Ze strony PUNO zaangażowani zostali zwłaszcza doktoranci, odbywający zajęcia na seminariach doktoranckich PUNO pod opieką merytoryczną prof. Czubińskiej (nauki społeczne) oraz dr Gorkowicz (nauki humanistyczne). Obecnie trwa praca nad opracowaniem monograficznym poruszanych na konferencji tematów.

Miniony rok był niezwykle intensywny, także dla samej prof. Haliny Taborskiej, która całym sercem wspierała inicjatywy swoich wychowanek. Zaangażowała się również w drugie i rozszerzone wydanie książki *Pedagogika serca. Wychowanie emocjonalne w XXI wieku* (Warszawa 2020) pod red. prof. Ewy Lewandowskiej-Tarasiuk, kierowniczką ZWKLIA oraz dziekana WNH PUNO.

IKE działa bardzo intensywnie na wielu polach, nie poddaje się pandemii i przeniósł swoją stacjonarną działalność w przestrzeń wirtualną. Silny zespół naukowców pozyskuje fundusze na realizację swoich projektów z wielu źródeł. Tym samym IKE, choć w wielu wypadkach działa wolontaryjnie, wpisuje się w europejski trend czerpania wsparcia i doświadczenia z różnych źródeł oraz korzystania z dotacji lokalnych brytyjskich, europejskich i polskich.

Instytut Kultury Europejskiej PUNO, spuścizna śp. Profesor Taborskiej, pozostał w dobrych rękach, pod opieką Jej uczniów, którzy realizują jej wizję i rozwijają ją o nowe, kulturotwórcze pomysły.

Słowa kluczowe: Instytut Kultury Europejskiej, PUNO, Taborska Halina

Autor: Wojciech Klas